

SPORAZUMNI RAZVOD BRAKA I NOTARIJAT

REZIME: Sporazumni razvod braka podleže sudskoj proceduri, ali se u većini zemalja ukoliko se radi o sporazumnom razvodu braka, primenjuje notarska procedura. Tema diskusije za ovaj članak je konvencionalni razvod, koji karakteriše činjenica da je raspuštanje braka isključivo rezultat konsenzualne volje dvoje supružnika. U pravnom sistemu naše zemlje sporazumni razvod braka nije poveren javnim beležnicima. Cilj ovog rada je prikaz prednosti i ograničenja ukoliko se procedura razvoda braka obavlja kod notara, kao i prava i obaveze notara u slučaju rešavanja ovakvih sporova. Takođe, u radu su prikazani postulati razvoda braka kod notara u praksi Velike Britanije, kako bi se najbolja praksa preuzela i uspešno implementirala u pravni sistem naše države.

Ključne reči: brak, sporazumna brakorazvodna parnica, notarijat, razvod kod notara.

1. Sporazumni razvod braka

Sporazumni razvod braka je moguć kod onih supružnika koji su očuvali dobru međusobnu komunikaciju i kod kojih postoji spremnost da sva pitanja bitna za razvod braka reše sporazumno. Bitna pitanja se odnose na vršenje roditeljskog prava i podelu eventualne zajedničke imovine – imovine stečene tokom trajanja bračne zajednice. Saglasno navedenom, supružnici zaključuju pismeni sporazum o razvodu koji obavezno sadrži pismeni sporazum o vršenju roditeljskog prava i pismeni sporazum o raspodeli zajedničke imovine. Uz pismeni sporazum o podeli zajedničke imovine potrebno je da dostave i dokaze o vlasništvu (izvode iz zemljišnih knjiga za nekretnine, fotokopije saobraćajne dozvole za vozila i druge dokaze koji predstavljaju predmet debate). Sporazum o vršenju roditeljskog prava može imati oblik sporazuma o zajedničkom vršenju roditeljskog prava ili sporazuma o samostalnom vršenju

* Sudija Višeg suda u Nišu, e-mail: tanjasmitrovic79@gmail.com

roditeljskog prava. Znači da će do sporazumnog razvoda doći kada međusobni odnosi supružnika to omogućavaju tj. kada je moguć dogovor. Sporazumni razvod ima niz prednosti: lakši i brži je za supružnike (ne sprovodi se posredovanje), imaju mogućnost da i dalje zadrže dobru međusobnu komunikaciju obzirom da je pretpostavka da su svoja sporna pitanja sporazumno rešili. Sud poštuje njihov dogovor pazeći da je sporazum u najboljem interesu deteta i da je zakonom dozvoljen. Na ovaj način sve se završava na jednom ili dva ročišta, a samim tim je i ekonomičniji za same stranke.¹

Sporazumni razvod braka je bio prisutan u Rimu tokom većeg dela istorije. Rimsko pravo je zastupalo ugovornu koncepciju braka, čak i kada je hrišćanstvo postalo zvanična državna religija, tako da je *solus consensus* bio dovoljan za zaključenje braka, a *contrarius consensus* za razvod.²

Iako je, prema dostupnim istorijskim podacima, još Romul uveo mogućnost raskida braka, mada samo u korist muža, u najstarijem periodu razvoja rimske države, usled strogosti običaja i religije, razvodi su bili izuzetno retki.³ Prvobitno, brak je mogao prestati na jednostrani zahtev muža ili njegovog *pater familias*-a, a ovo pravo je imao i otac žene *alieni iuris*. Sporazumni razvod nije bio izričito regulisan u pravnim aktima toga doba, ali se smatra da su u praksi supružnici mogli, počev od Zakona XII tablica, sporazumno tražiti razvod. Međutim, ovo mišljenje u teoriji nije opšteprihvaćeno.⁴ Sa druge strane, po nekim tumačenjima Romul je dozvolio i razvod braka na osnovu sporazuma supružnika.⁵

Savremena regulativa sporazumnog razvoda braka ne odlikuje se striktnom uniformnošću.⁶ Kakva će koncepcija sporazumnog razvoda biti akceptirana u pozitivnom zakonodavstvu jedne zemlje zavisi od mnogo faktora. Međutim, razlike u pravnom normiranju ove forme razvoda, koje su evidentne, nisu nepremostive. Tako je sporazumni razvod u pojedinim državama regulisan kao samostalni brakorazvodni uzrok (Francuska, Švajcarska, Belgija, Portugalija, Grčka, Bugarska), dok u drugima egzistira u okviru opšteg brakorazvodnog uzroka, koji je formulisao kao nepovratni slom braka ili kao ozbiljna i trajna poremećenost bračnih odnosa (Danska, Mađarska, Italija, Holandija, Nemačka, Rusija).⁷

¹ Šijački, V., (2006). Razvod braka, Pokrajinski zavod za ravnopravnost polova, (2019, Jul 20). Preuzeto sa: <https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/3-Razvod-braka.pdf>

² Deretić N., (2011). Zaključenje braka u pravnoj istoriji, Novi Sad, Pravni fakultet, Centar za izdavačku delatnost, str. 150.

³ Mladenović M., (1974). Razvod braka i uzroci za razvod braka, Beograd, Rad, str. 45.

⁴ Ibid., 54.

⁵ Depeyre G., (1882). Le divorce et la séparation de corps, Paris, L. Larose et Forcel, p. 4.

⁶ Kovaček-Stanić G., (2002). Usporedno porodično pravo, Novi Sad, Univerzitet, str. 95-118.

⁷ Ignjatović M., Kitanović T., (2013). Sporazumni razvod braka u rimskom i savremenom pravu u: *Zbornik radova Pravnog fakulteta*, Novi Sad, 47 (2), str. 315-330.

Regulisanje posledica razvoda braka sporazumom supružnika jedna je od tendencija savremenog porodičnog prava. U skladu sa tim, supružnici su u obavezi da postignu sporazum o posledicama razvoda, pri čemu spektar pitanja koja moraju urediti varira od jednog do drugog pravnog sistema.⁸ Normirajući model sporazumnog razvoda, pojedina savremena prava postavljaju veoma stroge uslove, odnosno zahtevaju od supružnika da uredi sva pitanja koja dobijaju na aktuelnosti u trenutku prestanka potpune porodične zajednice, kako ona ne bi dovela do konfrontiranja supružnika u postrazvodnoj fazi.

Naime, razvod ne predstavlja samo kraj jedne bračne veze, već i početak nove faze u životu bivših supružnika, u kojoj oni mogu pronaći adekvatnog životnog partnera i sa njim ući u brak/vanbračnu zajednicu. Iz tog razloga je poželjno sva sporna pitanja urediti u brakorazvodnoj parnici.⁹ Model sporazumnog razvoda koji je akceptiran u srpskom pozitivnom pravu nameće supružnicima obavezu postizanja sporazuma o vršenju roditeljskog prava i sporazuma o deobi zajedničke imovine, dok ostala pitanja, koja potencijalno mogu biti izvor sukoba u postrazvodnoj fazi, supružnici nisu dužni urediti svojim sporazumom.¹⁰ Naime, ukoliko se bračni partneri opredele za opciju sporazumnog razvoda, moraju zaključiti pismeni sporazum o razvodu koji obavezno sadrži pismeni sporazum o vršenju roditeljskog prava i pismeni sporazum o deobi zajedničke imovine¹¹

Roditelji se mogu opredeliti za samostalno ili zajedničko vršenje roditeljskog prava.¹² Dakle, sudovi nisu u potpunosti lišeni kontrolnih ovlašćenja, ali je prisutan trend opadanja autoritativne moći sudova, tako da je njihova moć, u poređenju sa prohujalim vremenima, daleko manja.¹³

2. Notarijat – pojam prava i obaveze

Naziv beležnik ili notar potiče od latinske reči *notarius* što znači pisar. Uobičajen je naziv notar ili javni beležnik (*notarius publicus*). Nakon završenog pravničkog školovanja, notar dobija posebnu privilegiju od viših vlasti za obavljanje javnobeležničkih poslova. Tako notar (javni beležnik) stiče pravo

⁸ Ibid.

⁹ Ignjatović M., Kitanović T., op.cit. str. 315-330.

¹⁰ Kitanović T., (2012). Evolucija modela sporazumnog razvoda braka u srpskom pravu, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, (63), str. 231-235.

¹¹ Porodični zakon, *Sl. glasnik RS*, br. 18/05, član 40.

¹² Ibid., član. 225.

¹³ Ignjatović M., Kitanović T., op.cit. str. 315-330.

da obavlja poslove u kancelarijama gradskih opština i sudova. On sastavlja javne isprave u pravnim poslovima, a svojim potpisom i notarskim pečatom jemči njihovu verodostojnost i pravni učinak. Notari postoje već od antičkog doba. Službeni notari postojali su u starom Rimu, i helenističkom svetu i Vizantiji. Notarsku službu ili beležništvo preuzeli su i evropski narodi.¹⁴

Institut notarijata prihvaćen je i u zemljama Common Law ili anglosaksonskog pravnog sistema, ali sa određenim specifičnostima u odnosu na kontinentalni pravni sistem, što je uslovljeno razlikama između ova dva pravna sistema. Za razliku od kontinentalnog prava, kojeg karakteriše kodifikovano pravo, anglosaksonski pravni sistem zasniva se na običajnom pravu, tj. pravnim pravilima izraženim u sudskim odlukama (precedentno pravo), koji predstavljaju izvor prava.¹⁵ Razlike u pogledu institucije notarijata su, prevashodno, posledica razvoja ovog pravnog sistema izvan uticaja rimskog prava. Naime, institucija notarijata u anglosaksonski pravni sistem dospela je iz Evrope putem uticaja crkvenog prava i Katoličke crkve, a ne putem recepcije rimskog prava.¹⁶

Suštinska razlika u odnosu na delatnost advokata je da je notar obavezan da vodi računa o interesima svih stranaka i da deluje u cilju iznalaženja sporazumnog rešenja. Notar je zakonski obavezan da bude neutralan, za razliku od advokata koji štiti samo interese svoje stranke. Ako se notaru podnese tekst nacрта sačinjenog od strane nekog advokata, on ga može prihvatiti kao svoj, s tim, da on tada snosi punu odgovornost za sadržaj te isprave, te za istu može da odgovara.¹⁷

S obzirom da je prema svim zakonskim pravilima a notar obavezan da bude neutralan, upravo se tada nameće pitanje razvoda braka kod notara.

Koji su brakovi prihvaćeni za razvod kod notara? Ukoliko se razmotre situacije, brakorazvodni sporovi koji su visoko konfliktni, definitivno neće biti predmet razvoda kod notara. Međutim, sporazumni razvodi brakova jesu potencijalni kandidati, ali se situacija značajno menja ukoliko parovi imaju decu iz braka, maloletnu ili punoletnu, ili decu rođenu van bračne zajednice. Notar je odgovoran prema strankama za izvršivost i sprovodivost svih prava i obaveza i drugih elemenata iz nekog pravnog posla koji je notar sačinio u

¹⁴ Oruč E., (2016). Savremene tendencije u razvoju institucije notara, Zenica, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, str. 134-151.

¹⁵ Festić R., (2008). Common Law i druge pravno-historijske teme, Sarajevo, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, str. 16 -17.

¹⁶ Oruč E., op. cit. str. 136.

¹⁷ Shea M., (2014). Notary Law, (2019, avgust 1), Preuzeto sa: <https://documents.pub/document/notary-law-monograph.html>

obliku notarski obrađene isprave. U tom smislu notar je i radi vlastite odgovornosti i interesa dužan stranke upozoriti na sve moguće posledice nekog pravnog posla.¹⁸

U tom smislu pozicija notara je potpuno drugačija od pozicije advokata. Advokat je po pravilu zastupnik neke stranke, a notar po pravilu nije i ne sme biti zastupnik stranke. Notar, kao nosilac javnih ovlašćenja (javni službenik) je prvenstveno u funkciji zaštite javnog pravnog poretka u oblastima za koje je nadležan na način da vodeći istovremeno računa o najboljim interesima stranaka (i to svih stranaka na jednak način) vodi i račun da ti interesi ne mogu biti suprotni pravnom poretku.¹⁹ Upravo se ovde postavlja pitanje za razmatranje načina na koji će notar doneti odluku, pravičnu odluku koja zapravo utiče na budućnost prادلagača. Da li je presuda koja je donešena ispravna? Da li uopšte notar donosi odluku ili samo zapravo on overava ono što se supružnici prethodno sporazumno dogovore?

3. Prikaz postulata notarskog razvoda braka u praksi Velike Britanije

U svetskoj pravnoj praksi zastupljena je situacija da se usvajanjem posebnih zakona o merama za ubrzanje rešavanja sudskih postupaka daje prilika da se supružnici razvedu u bezpravnom okviru, upotrebom administrativnih sredstava i notarskim postupkom. Uspostavljanjem novih procedura omogućava se sporazumi razvod. Ovaj razvod se može izvršiti sudski, administrativno ili posredstvom notara. Svetska praksa pokazuje da, za razliku od postupaka za razvod braka po administrativnim sredstvima, notarski razvod se vrši u dva oblika: razvod bez maloletne dece i razvod kada supružnici imaju maloletnu deca iz braka. To su dve razlike prilikom razvoda brakova kod notara, koje odmah pokreću pitanje i raspravu na temu kontrole sporazuma supružnika gde se posebno stavlja akcenat na interes dece.

Razvod brakova od strane notara donosi neosporne prednosti, pošto je to veoma brza vrsta razvoda braka uz saglasnost oba supružnika. Ovo je alternativni način za rešavanje konflikata, koji pomaže da se ukine sudstvo. Ako su supružnici saglasni da se razvedu i nemaju decu, rođenu u braku, van braka ili usvojenu decu, matičar ili notar iz mesta gde je sklopljen brak ili u poslednjem mestu boravka supružnika može utvrditi razvod braka po dogovoru između supružnika, i omogućiti izdavanje potvrde o razvodu u

¹⁸ Oruč E., op.cit. str. 137.

¹⁹ Ibid., 138.

skladu sa zakonom.²⁰ Ovo je sudska praksa Ujedinjenog Kraljevstva, koja se na tom području veoma često primenjuje. Navedeni tekst navodi obavezna dva uslova:

- a) sporazum supružnika za raskid braka i
- b) nepostojanje maloletna deca, rođene u braku ili van njega.²¹

Saglasnost oba supružnika za raskid braka je osnova za razvod braka od strane notara. Praksa u Velikoj Britaniji daje odgovore na pitanja šta se dešava ukoliko bračni par ima maloletnu decu i šta se tada predviđa zakonom.

Razvod braka po sporazumu između supružnika može se utvrditi od strane notara, u slučaju da su deca rođena u braku, van braka ili usvojena, ako se supružnici slažu o svim aspektima: prezimena koje će koristiti nakon razvoda, vršenja roditeljskog ovlašćenja od strane oba roditelja, u slučaju maloletne dece, uspostavljanja detetovog doma nakon razvoda, kako održati odnos između odvojenog roditelja i svakog od dece i utvrđivanje doprinosa roditelja za izdržavanje, obrazovanje, učenje i stručno usavršavanje dece.²² Razvod braka uslovljen je saglasnošću roditelja o svim aspektima koji su navedeni gore. Nedostatak saglasnosti roditelja o položaju maloletne dece ili prezimena koje će se koristiti nakon razvoda su osnova za odbacivanje zahteva za razvod. Par će se lično pojaviti pred notarima kako bi podneli zahtev za razvod, a zatim, u postupku, održati zahtev za razvod i izraziti svoju saglasnost, bez ikakvog nepotrebnog uticaja na raskid braka. Međutim ukoliko se dogodi da postoje bilo kakve nesuglasice između supružnika, zahtev se može smatrati konfliktnim i biva poslat na sudski proces razvoda braka. Kao što je prethodno navedeno, razvod braka posredstvom notara dobija značajno drugu sliku ukoliko bračni par ima maloletnu decu. Ovde se javlja mogućnost da se prilikom donošenja odluke, pre zvaničnog raskida braka, konsultuje socijalna služba, kako bi potvrdila odredbe koje su supružnici dogovorili. Najčešće su ovo slučajevi kada se želi u najboljoj meri doneti odluka koja će biti najbolja za maloletnu decu.²³ U narednom tekstu biće prikazana praksa i proces razvoda braka kod notara u slučaju razvoda braka sa maloletnom decom.

²⁰ Rotaru, D., (2011). Notarial Practice Guide (Ghid de practică notarială), București, Reședintele Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România, pp. 232-234.

²¹ Papa, A.D., Tapus, F., (2011). Notary procedure and judicial procedure for the divorce with spouses agreement, Challenges of the Knowledge Society. Private Law, pp. 345-354.

²² Crăciun, N., (2014). The divorce by the public notary. Proceedings. *Bulletin of the Transilvania, Series VII*, 7 (2), pp. 190-196.

²³ Florian, E., (2011). Family Law, IVth Edition, CH Beck Publishing House, p. 105.

Iako zakonodavac, u zemljama gde se razvod kod notara primenjuje, ne pominje sadržaj zahteva za razvod braka, postoje brojni vodiči za notare sa profesionalnim notarskim rutinama a koji doprinose razvoju zajedničke notarske praksa u vezi sa razvodom (u vezi sa zahtevom za razvod, izricanjem i odbijanjem razvoda, sertifikatom o razvodu i sl.). Izuzetno, zahtev za razvod može podneti i mandatar-punomoćnik koji ima posebno punomoćje.

U tom slučaju kod notarske procedure, zastupanje se prihvata, ali samo kada je podnesena molba za razvod, u kojoj mandatar-punomoćnik ima posebno autentično punomoćje i koja sadrži predstavljeni sporazum supružnika (glavnice) o svim elementima koji su navedeni u zahtevu.²⁴ Nakon što beležnik potvrdi da je zahtev za razvod braka zakonski uložen, dozvoliće 30-dnevni period razmišljanja i zatražiti ispunjavanje neophodnih formalnosti u vezi sa maloletnom decom. Praksa pokazuje da će biti urađena psihosocijalna istraga i intervju maloletnika. Ovaj period od 30 dana se obračunava prema Zakonu o parničnom postupku, u smislu da se prvi i poslednji dan ne uzimaju u obzir.²⁵ Ako izveštaj o psihosocijalnoj istrazi nije podnet u odgovarajućem vremenskom periodu, a maloletnik nije saslušan i oba supružnika insistiraju na zahtevu za razvod, druga saslušanja se mogu dozvoliti samo u pogledu ispunjenja ova dva uslova. U zaključku, odluka o rasporedu drugog saslušanja može biti samo zbog nedostatka psihosocijalne istrage i/ili nemogućnosti saslušanja maloletnika.²⁶ U poređenju sa razvodom kada ima maloletne dece, kada je u pitanju razvod bez maloletne dece može se zakazati samo jedno saslušanje.

Javni beležnik saraduje sa maloletnikom koji ima 10 godina, u saradnji sa socijalnim radnikom, uzimajući u obzir sledeće uslove:²⁷

- a) praćenje ponašanja oba roditelja u toku brakorazvodne parnice;
- b) intervjuisanje se obavlja u prisustvu oba roditelja;
- c) notar zapisuje izjavu maloletnika.

U slučaju razvoda kada ima maloletne dece, supružnici se moraju složiti sa sledećim aspektima:²⁸

- a) obavezom oba roditelja prema deci,

²⁴ Florian, E., op.cit. p. 106.

²⁵ Piperea, G., (2012). The New Code of civil procedure. Notes. Correlations. Explanations., Bucharest, CH Beck Publishing House, p. 24.

²⁶ Ibid., p. 25.

²⁷ Frențiu, G., (2012). The observations of the New Civil Code. Family, Bucharest, Hamangiu Publishing House, p. 284.

²⁸ Ibid.

- b) odlukom o dečijem domu nakon razvoda,
- c) načinom očuvanja ličnog odnosa između odvojenog roditelja i svakog deteta i
- d) odlukom o doprinosu roditelja za odgoj dece, obrazovanje, školu i profesionalni razvoj.

Za potvrđivanje saglasnosti supružnika na gore navedeno, beležnik utvrđuje identitet supružnika i potvrđeni indentitet i suglasnost supružnika navodi u potvrdi – sertifikatu o razvodu braka. Oba roditelja su zajedno odgovorna za vaspitanje deteta, stoga roditeljska prava i odgovornosti u vezi sa detetom i imovinom podjednako dele oba roditelja.²⁹ Saglasnost roditelja u pogledu doprinosa svakog od njih troškovima koji se odnose na vaspitanje, obrazovanje, učenje i profesionalni razvoj mogu imati različite aspekte i moraju se uzeti u obzir potrebe maloletnika i mogućnosti roditelja. Moramo napomenuti da roditelj u čijoj kući maloletnik živi ne može poricati doprinos drugog roditelja jer je korisnik ovog prava maloletnik, a ne roditelj. Kriterijumi za utvrđivanje alimentacije razmatraju se u skladu sa zakonom, ukoliko ne postoji sporazum supružnika. Ako nakon razmatranja molbe za razvod i dostavljenih dokumenata, notar vidi da zakonske odredbe nisu kumulativno zadovoljene, on će odbiti razvod i uputiti stranke sudu, kako bi se proces nastavio sudskim putem. U ovom slučaju, odluka o odbijanju razvoda obavezno sadrži razloge kao i uputstva prema sudu.

Ukoliko kod supružnika nema saglasnosti za predloženo sporazumno rešenje razvoda braka, notar nema nadležnosti da nastavlja sa procedurom. Dakle, uslov *sine qua non* za razmatranje molbe za razvod braka kod notara moguć je ukoliko je predhodno postignuti sporazum supružnika u pisanoj formi i o svim elementima koji su predviđeni zakonom, a uslov *sine qva non* za izdejstvovanje potvrde – sertifikata o razvodu kod notara je lično data saglasnost supružnika na postignuti sporazum.

Zaključak

Na osnovu analize sistema u Velikoj Britaniji, možemo doći do određenih zaključaka. Sam pojam notarijata govori da se on razlikuje ali donekle i poistovećuje sa advokaturom. Sa druge strane, prilikom razvoda braka, javni beležnik mora biti u ulozi sudije. Takođe, prethodna analiza dovodi nas do zaključka da je nemoguće i pravno neprihvatljivo da se svaka brakorazvodna

²⁹ Piperea, G., op.cit. p. 24.

parnica može okončati posredstvom notara. Zapravo, nijedna konfliktna brakorazvodna parnica ne može da bude rešena putem notarijata.

Međutim, imamo sporazumne razvode brakova koje je moguće rešiti posredstvom notara, ali i tu se pojavljuju situacije supružnika koji imaju ili nemaju maloletnu decu rođenu u braku. Ukoliko nema dece, takva situacija je najprihvatljivija i pravno i sociološki. U situaciji kada supružnici imaju dece iz braka, proces je nešto komplikovaniji jer zahteva aktivnu ulogu notara, njegovu posebnu obučenost i saradnju sa socijalnim službama u zaštiti najboljeg interesa dece. Zaključak je da se razvod braka može sprovesti ukoliko je u vezi sa svim konfliktnim pitanjima postignut dogovor među supružnicima, zatim, ukoliko je maloletnik intervjuisan od strane beležnika i u prisustvu socijalnog radnika, te od strane notara i socijalnog radnika procenjeno da taj sporazum odgovara najboljem interesu deteta. Na ovaj način se sigurno obezbeđuje odluka notara koja će na najbolji način doprineti daljem razvoju i životu deteta posle razvoda roditelja, a supružnicima se obezbeđuje ekonomičan i brz razvod i sud se rasterećuje.

U svakom slučaju, sporazumni razvod braka pred javnim beležnikom, tj. notarom, zaslužuje pažnju i trebalo bi ga uvažiti u budućoj izmeni zakona, bilo da je u pitanju sporazumni razvod bez dece ili sa decom, uz direktno upućivanje predloga za sporazumni razvod notarima ili uz mogućnost njegovog poveravanja notarima odlukom suda.

Mitrović S. Tanja

A judge at the Superior court in Niš

DIVORCE BY MUTUAL AGREEMENT AND NOTARY

A b s t r a c t

Divorce by mutual agreement is subject to a court procedure, but in most countries a notarial procedure is applied in the case of a consensual divorce. In this article, the topic of discussion is a conventional divorce, which is characterized by the fact that the dissolution of marriage is solely the result of the consensual will of two spouses. In our legislation, a con-

sensual divorce is not entrusted to notaries. The aim of this paper is to outline the advantages and limitations of a divorce proceedings with notaries, and what the rights and obligations of notaries are in the event of solving such disputes. Also, the paper presents the postulates of divorce by a notary public in the practice of Great Britain, so that the best practice can be taken over and successfully implemented in the legal system of our country.

Keywords: *marriage, consensual divorce lawsuit, notary, divorce by notary.*

Literatura

1. Crăciun, N., (2014). The divorce by the public notary. Proceedings. *Bulletin of the Transilvania, Series VII*, 7(2), pp. 189-196
2. Depeyre G., (1882). *Le divorce et la séparation de corps*, Paris, L. Larose et Forcel
3. Deretić N., (2011). *Zaključenje braka u pravnoj istoriji*, Novi Sad, Pravni fakultet, Centar za izdavačku delatnost
4. Festić R., (2008). *Common Law i druge pravno-historijske teme*, Sarajevo, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu
5. Florian, E., (2011). *Family Law, IVth Edition*, CH Beck Publishing House, Bucharest
6. Frențiu, G., (2012). *The observations of the New Civil Code. Family*, Bucharest, Hamangiu Publishing House
7. Ignjatović M., Kitanović T., (2013). *Sporazumni razvod braka u rimskom i savremenom pravu*, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Novi Sad*, 47 (2), str. 315-330
8. Kitanović T., (2012). *Evolucija modela sporazumnog razvoda braka u srpskom pravu*, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, (63), str. 229-242
9. Kovaček-Stanić G., (2002). *Uporedno porodično pravo*, Novi Sad, Univerzitet
10. Mladenović M., (1974). *Razvod braka i uzroci za razvod braka*, Beograd, Rad
11. Oruč E., (2016). *Savremene tendencije u razvoju institucije notara*, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, (8), str. 133-152

12. Papa, A.D., Tapus, F., (2011). Notary procedure and judicial procedure for the divorce with spouses agreement, *Challenges of the Knowledge Society. Private Law*
13. Piperea, G., (2012). The New Code of civil procedure. Notes. Correlations. Explanations., Bucharest, CH Beck Publishing House
14. Porodični zakon, *Sl. glasnik RS*, br. 18/05
15. Rotaru, D., (2011). Notarial Practice Guide (Ghid de practică notarială), București, Reședintele Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România.
16. Shea M., (2014). Notary Law, (2019, avgust 1). Preuzeto sa: <https://documents.pub/document/notary-law-monograph.html>
17. Šijački, V., (2006). Razvod braka, Pokrajinski zavod za ravnopravnost polova, (2019, Jul 20). Preuzeto sa: <https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/3-Razvod-braka.pdf>